

Nakladanje prikolic na vlak. Še en delovni uspeh za vse, ki so se trudili, da bi kljub neprestanemu pomanjkanju materialov proizvodnja tekla nemoteno. Končni izdelek je produkt stalnega sodelovanja med proizvajalci surovin in polizdelkov. Če se v tej dolgi verigi pretrga samo en člen, so težave tu.

Kako do materiala – problem št. 1

Čprav vseh težav, s katerimi se spopada naša proizvodnja, ne bi mogli dati pod skupni imenovalec, je nenehno pomanjkanje repromateriala zagotovo največji problem. Od tod tudi številne kritike na račun služb oskrbe z repromaterialom, ki se nahajajo med kladihom in nakovalom, vendar brez pravih možnosti, da bi bistveno ublažile čedalje hujše posledice v obliki zastojev in kopičenja nedokončane proizvodnje.

Medalja ima dve plati – tisto pravo, katero smo omenili in drugo, o kateri so spregovorili ljudje iz domače nabavne službe. Njen vodja, tovariš Markovič, je za Kurir dejal:

„Verjetno naših delavcev ni treba posebno seznanjati s posledicami splošnega pomanjkanja repromateriala, saj se z njimi srečujemo prav vsak dan.

Težave zaradi pomanjkanja repromateriala imajo celo v delovnih organizacijah, v katerih ne primanjkuje denarja ali deviz. To lahko dnevno ugotovljamo iz poročil v javnih sredstvih obveščanja.

Naši dobavitelji, katerih večina se bori s problematiko, ki je podobna naši, uporabljajo vsa mogoča sredstva za reševanje lastnih težav in s tem še poslabšujejo uresničevanje dogovorov s finalisti. Zaradi pomanjkanja deviznih sredstev ter težnje po ustvarjanju večjega dohodka so dobavitelji naredili selekcijo proizvodnih programov. S tem prestrukturiranjem proizvodnih programov so proizvodnjo nekaterih polizdelkov in izdelkov celo opustili, kar zelo negativno prizadeva finaliste. To je zlasti neugodno za nas, saj je znano, da je naša

proizvodnja povezana z vsemi gospodarskimi vejami, s tem pa se srečujemo s problematiko vsega gospodarstva.

Pri splošnem zmanjšanju uvoza surovin in navezanosti na domačo bazno industrijo je prišlo do neusklajenosti potreb predelovalne industrije v odnosu na možnosti bazne industrije. Zaradi neusklajenosti in pomanjkanja kapacitet in deviznih sredstev v bazni industriji so se začela izsiljevanja za sovlaganje v razširitev kapacitet in združevanje deviznih sredstev.

Glede na to, da so bila razpoložljiva sredstva angažirana v lastni investiciji in da nismo imeli možnosti odstopa deviznih sredstev, se pri dobaviteljih nismo mogli uvrstiti med prioritete kupce. Zato je prišlo do pomanjkanja obratnih sredstev, IMV pa je postala nereden

plačnik. Navedene težave so bile vzrok, da so nam dobavitelji zmanjšali ali celo ustavili dogovorjene dobave.

Naj navedem nekaj primerov uresničitev pogodbenih obvez:

– Slovenske železarne so nam v letu 1980 izvršile samo 46 % pogodbenih obvez (proizvodi črne metalurgije),

– Metalurški kombinat Smederevo nam je v letu 1979 dobavil le 11,4 % pogodbenih obveznosti (dekapirana pločevina),

– Rudnici i železarnica Skopje so nam v letu 1980 dobavili samo 11,4 % pogodbenih obvez (dekapirana pločevina).

Iz teh podatkov lahko ocenimo težave pri nabavi. Neizdobljene repromateriale smo skušali nadomestiti z dobavami

(Nadaljevanje na 2. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.)

iz trgovske mreže, kar pa v celoti ni bilo možno. Podobne težave smo imeli z dobavami proizvodov barvne metalurgije, gumarske, kemijske, elektro in ostale predelovalne industrije, saj so se tudi one večkrat srečevale s podobnimi neresljivimi problemi.

Pri sklepanju pogodb za tekoče leto je bilo skoraj v vseh primerih prisotno obvezno pokrivanje deviznih sredstev za uvozno substanco. Razen za devizna sredstva so bile zahteve tudi za združevanje sredstev za razširitev proizvodnih kapacitet. Za zboljšanje tekočih dobav, kakor tudi za zagotovitev dolgoročne oskrbe dekapirane in aluminijske pločevine smo bili prisiljeni skleniti sporazum o sovlaganju v razširitev kapacitet. Ker pa se železarne srečuje-

jo s pomanjkanjem potrebnih vložkov, je dobava kljub podpisu sporazuma nezadovoljiva in kritična.

V avgustu in v začetku septembra so bili obeti, da se bo stanje izboljšalo ter da bo možno zastoj vsaj napovedati, če ne v celoti preprečiti. Vsa ta predvidevanja pa so spričo najnovejših uvoznih restrikcij postala skorajda neizvedljiva. Zaradi dodatnih omejitev uvoza se je pri dobaviteljih prekinila že do tedaj problematična preproveriga. Preko noči je zaradi pomanjkanja surovin pri nekaterih dobaviteljih prišlo do popolne ali delne ustavitve proizvodnje. Tovrstne probleme imajo: Plama Podgrad (poliuretani), Mitol Sežana (lepila), Agis Ptuj, Tigar Pirot (gumi proizvodi), Jugoplastika, Konus (plastični proizvodi), tekstil

(poliamidna vlakna), ISP Pančevo (steklo), Termika (silikonski kit), Color (barve, laki, kiti).

Navedeno poslabšanje oskrbe z deviznimi sredstvi se zelo odraža tudi pri oskrbi z rezervnimi deli, kar bo v prihodnje še bolj vplivalo na izpade planiranih oziroma obljubljenih dobav. Splošna usmeritev v izvoz bo odslej prepuščala še manj repromateriala za domače kupce.

Zaradi tega in zaradi predvidenih gibanj do konca leta lahko ocenjujemo, da bodo težave z oskrbo repromaterialov v naslednjih mesecih zelo zaostrene in večkrat iz objektivnih vzrokov neresljive (pomanjkanje devizne kvote, nelikvidnost, pomanjkanje surovin in rezervnih delov).

Menim, da moramo vsi zaposleni vložiti velike napore za izboljšanje odnosa do vseh razpoložljivih materialov, ki je žal še vedno preveč mačehovski in neodgovoren. Vsaj tega se moramo z energično akcijo vseh činiteljev v kolektivu čimprej znebiti.

To je le del problemov, resda tistih najhujših, s katerimi se borijo ljudje v nabavnih službah. Govorili smo predvsem o objektivnih, čeprav tudi subjektivnih ne manjka. Vse skupaj vsiljuje osrednji zaključek, da moramo biti pripravljeni na še hujše težave v oskrbi, ki bodo udarile v najbolj boleče mesto – v proizvodnjo. Zato postaja odgovornost uresničevanja sanacijskega programa še večja in težja. Vprašajmo se, koliko smo sami osebno k temu prispevali?!

Le z lastnim delom in osebno odgovornostjo

Težave pri izvajanju ukrepov za uresničitev plana in zniževanja stroškov v TOZD Tovarna prikolic

Neugodne razmere, ki so odraz sedanjega družbenoekonomskega položaja, tako v svetu kot tudi v naši družbi, in so spremljale proizvodnjo prikolic v letu 1980, so v drugem polletju letošnjega leta še večje. V teh okoliščinah se je TOZD, kot tudi celotna delovna organizacija IMV, znašla v težkem gospodarskem položaju.

Tovarna prikolic v Novem mestu predstavlja težišče proizvodnje prikolic. Od celotnega plana 30.000 enot za leto 1981, odpade na Tovarno prikolic Novo mesto 15630 ali 52%. V primerjavi z uresničitvijo v letu 1980 predstavlja omenjeno povečanje 8,5 odstotka. Ob upoštevanju težav, ki pogojujejo močno oteženo oskrbo z repro materiali, se v tovarni prikolic zavedamo odgovornosti, ki se postavlja pred nas. Razen tega moramo težiti za ustvarjanjem čim višjega dohodka na račun varčevanja z materiali, boljšim izkoriščanjem delovnega časa, večjo delovno disciplino, zmanjševanjem režijskega dela in skrbeti za višjo kvaliteto dela.

Da bi izboljšali to stanje smo že v programu aktivnosti za reševanje gospodarskih in družbenih razmer v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb delovne organizacije IMV zapisali nekatere ukrepe, ki jih moramo nujno uresničevati.

Največjo postavko v strukturi celotnega prihodka predstavljajo materialni stroški (84%). Do sedaj smo posvečali temu problemu premalo pozornosti.

Vodja operativne priprave proizvodnje in vodja proizvodnje sta osebno zadolžena za analizo prekomerne porabe vseh vrst materialov. O ugotovitvah poročata enkrat tedensko na proizvodnih sestankih vodstva TOZD. Na novo je vpeljana tudi evidenca poškodovanih elementov, sklopov in materialov. Poškodovani elementi in materiali, ki se poškodujejo v proizvodnji, se označujejo in zbirajo na za to predvidenih mestih. Tako je možna vsakodnevna evidenca poškodovanega ali uničenega materiala v vsakem oddelku. V določenem časovnem razdobju služijo dobljeni podatki kot osnova za izdelavo analiz in ugotovitev vzrokov nastalih poškodb.

V TOZD ugotovljamo, da s povečanjem delovne discipline in boljšim izkoriščanjem delovnega časa lahko še povečamo storilnost. Rezultati, doseženi s preverjanjem normativov časov v celotni proizvodnji, ki so bili postavljeni v glavnem v letu 1976, potrjujejo našo domnevo. V izgubitku izdelavnega časa se med drugim skriva vrsta organizacijskih pomanjkljivosti, od oskrbovanja materiala na delovna mesta do nepravočasnih dobav iz zunanjih TOZD. Pogosto se dogaja, da zunanje TOZD kljub zagotovitvi naročenih pozicij ne dobavljajo v dogovorjenem roku. Zaradi takih obljub vodstvenih in tudi vodilnih delavcev je proizvodnja nemalokrat stala. Niso tudi osamljeni primeri, ko smo morali ljudi poslati domov. Takih primerov je sicer zadnje čase, kljub

težkim pogojem dobave surovin, precej manj, vendar tudi s sedanjim stanjem ne moremo biti zadovoljni. Tak odnos je namreč poslovni etiki precej tuj.

Dostava materiala na montažne linije do sedaj ni bila dovolj učinkovita. Preveč je bilo primerov, da delavec sam dostavlja na trak material, n. pr. sklope, ki jih vgrajuje, in na ta način zmanjšuje koristen tehnološki čas na račun dodatnega. Narejena je bila analiza obstoječega stanja, za katero sta bila zadolžena vodja operativne priprave proizvodnje in vodja materialnega oddelka, ter pokazala, da je potrebno razen zagotovitve nujnih rezervnih delov za transportna sredstva narediti tudi določene spremembe v sami organizaciji dela. Tako skladiščniki dosledneje pripravljajo materiale za posamezne delovne naloge, izkoristek pa bo neprimerno večji z uporabo primernih priključnih vozičkov.

Za večjo storilnost je treba nujno posvečati večjo skrb delovni disciplini. Znano je, da nekateri delavci predčasno zapuščajo delovna mesta, bodisi v času malice ali ob koncu izmene. Omenjen problem skušamo v prikolicah odpraviti s temeljitim preverjanjem prisotnosti zaposlenih 5 minut pred iztekom delovnega časa. Z ozirom na to, da se večina naših delavcev vozi na delo s tovarniškimi avtobusi, zahtevamo da se šoferji dosledno držijo voznega reda.

V TOZD smo 31. 12. 1980 imeli 36 odstotkov režijskih delavcev. Če odštejemo proto-

tipno delavnico in pakiranje za Belgijo je procent znašal 29.

Del premestitev od celotno predvidenega 10% znižanja režije je že izveden. Predvsem gre za ljudi iz vzdrževanja in transporta. Poudariti je treba, da smo v TOZD dobili po prvem polletju 6 letnih tehnikov, ki so se vrnili z odsluženega vojaškega roka. Omejitev pri zniževanju režije predstavlja tudi nov odlok o 6-urnem iztovarjanju odnosno natovarjanju vagonov, ki pogojuje dvoizmenско delo pri nakladanju ter vrsto socialnih problemov ostarelih delavcev in invalidov, ki jih v proizvodnji ni mogoče zaposliti.

V TOZD smo uspeli do sedaj znižati režijo za 11 delavcev, kar predstavlja 36,5 odstotka. Zmanjšanje režije se v procentu ne pozna zaradi velike fluktuacije proizvodnih delavcev. V času od 31. 12. 80 do 24. 9. 1981 je prekinilo delovno razmerje 44 delavcev, kar je tudi vzrok malenkostnemu porastu. Če ne upoštevamo fluktuacije omenjenih delavcev, potem smo uspeli zmanjšati režijo za 2 odstotka. Če ne upoštevamo prototipne delavnice imamo v TOZD 28 odstotkov režijskih delavcev.

Podobno kot v letu 1980 nas tudi letos spremlja visoka stopnja nedovršene proizvodnje. Pri kompletiranju težimo za tem, da imamo vključenih čim manj režijskih delavcev. Držimo se dogovora, da se režijskim delavcem v principu ne izplačuje nadurnega dela. Ti delavci nature namreč koristijo. Enako velja tudi za dežurstva v proiz-

vodnji. Izjema je delo v podaljšanem delovnem času.

V Novem mestu izdelujemo štiri skupine tipov prikolic: Adria lahke, Adria Caravan, Adria deluxe in Adria Grand deluxe. V vsaki skupini pa imamo več tipov za nekoliko držav – vsaka ima določene svojstvene posebnosti, kar otežuje samo organizacijo proizvodnje, še zlasti, ker se tipi prepogostoma menjujejo. V TOZD smo prepričani, da s povečanjem serij lahko delno dvignemo produktivnost.

Vsak tip, zlasti pa vsaka skupina tipov, močno spreminja obremenitev delovnih mest, montažnih linij in oddelkov. Med tremi oddelki, ki so lokacijsko ločeni in tvorijo celoten tehnološki proces, je treba doseči med posameznimi delovnimi mesti, ki so povezana v verigo, ter linijami, primerno stopnjo usklajenosti, tako da ne bo vmesnih skladišč.

Za prevoz prikolic med oddelki bi nujno potrebovali prevozno sredstvo, namenjeno izključno temu namenu. Zaradi že omenjenega spreminjanja obremenitev posameznih oddelkov pri različnih tipih prikolic, so v TOZD v teku intenzivne priprave za dosledno premeščanje ljudi, ki so se že ali pa se še bodo usposobili za opravljanje več operacij in bili za to ustrezno nagradjeni. Na novo smo vpeljali tudi vsakodnevno obveščanje delavcev o doseganju plana in časovnih normativov v obliki ustreznih diagra-

mov, ki so nameščeni na oglasnih deskah.

Prepričani smo, da je kvaliteta proizvodov pomembna za plasiranje izdelkov na tržišču, to zlasti zaradi ostre konkurence, kakršna je na zahtevnem zahodnoevropskem tržišču. Zavzeli smo se, da bomo v prihodnje temu posvečali več pozornosti. V preteklem obdobju je bilo opaziti rahlo nazadovanje, zato smo poostrihi vhodno, medfazno in končno kontrolo. Delavci sami popravljajo operacije, ki niso bile opravljene dovolj strokovno.

Z že navedenim načinom premeščanja ljudi, s povečanjem serij, z večjo delovno disciplino in z boljšo izrabo delovnega časa lahko do določene mere povečamo storilnost, bistvenega povečanja pa zaradi ročnega premika prikolic od enega do drugega delovnega mesta ne bo mogoče doseči. Ročen premik povzroči tudi

večje število poškodb in več montažnih linij.

Uspešno izvajanje sanacijskih ukrepov nam otežujejo finančne težave, zaradi katerih nastajajo motnje pri oskrbi proizvodnje z repromateriali, kar ima za posledico številne zastoje. Pomanjkanje uvoznih (okna, gumi profili, razne tesnilne mase, termostati, kuhalniki, peči, kolesni obroči in nekateri drugi) kot tudi domačih materialov (alu pločevina, C profili, puhin, tekstil, kolesni plašči) predstavlja resen problem pri uspešnem izvajanju omenjenih ukrepov. Problem je namreč tako pereč, da gredo praktično že celo leto vse prikolice iz montažnih linij v nedovršeno proizvodnjo. Kompletiranje, ki je bilo spremljano z večjimi ali manjšimi težavami, je v zadnjem času popolnoma onemogočeno. Nepravočasna oskrba z repromateriali povzroča tudi drobitev plana, kar še zmanjšuje že tako

majhne serije. Omeniti moramo še, da se v TOZD srečujemo z veliko stopnjo fluktuacije, ki so ji v glavnem vzrok nizki osebni dohodki. Od skupaj 624 zaposlenih na začetku leta je do sedaj prekinilo delovno razmerje 86 delavcev od tega 14 režijskih in 72 proizvodnih. Na novo pa se je zaposlilo 36 proizvodnih in 7 režijskih. Takšno odhajanje ljudi, zlasti v okoliščinah v katerih smo sedaj dodatno otežuje prizadevanje doslednega izvajanja zapisanih ukrepov.

Težav pri doslednem izvajanju ukrepov, ki bi nam omogočali čimboljše uresničitev plana in znižali stroške v našem TOZD je kar precej, vendar se vsi delavci zavedamo, da jih bomo lahko odpravili le z lastnim delom in z večjo osebno odgovornostjo.

JOŽE ZADEL

Tozd Tovarna prikolic

Vedno manj zastojev

Terotehnologija je naziv za dokaj mlado vedo, katere naloga je skrbeti, čuvati in nadzorovati delovna sredstva. V terotehnologiji je kot mlada znanost zajeto tudi vzdrževanje.

Samo vzdrževanje pomeni dejavnost, katere osnovna naloga je preprečiti okvare na delovnih sredstvih in če se že pojavijo, te čim hitreje in temeljito odpraviti.

Zakaj smo se namenili pisati o vzdrževanju? Gotovo je že sam uvod na kratko prikazal pomen vzdrževanja. V položaju, v kakršnem se trenutno nahajamo, igra pomembno vlogo tudi vzdrževanje. Ni malo škode, če stroji predolgo stojijo zaradi okvar, na to pa ima neposreden vpliv človeški faktor – vzdrževalec. Od njega je odvisno, kako hitro in ekonomično bo odpravil napako in s tem omogočil nadaljnji potek proizvodnje.

Sedaj, ko pogosto slišimo: „Spet zastoj!“ nas je zanimalo, koliko je v teh zastojih vključenih okvar na strojih. Pred leti jih je bilo precej. Prav z namenom, da bomo videli kako ti zastoji, ki jim je botrovala okvara stroja upadajo, smo objavili dva grafikona zastojev v proizvodnji III TA. Letos so ti zastoji minimalni.

V naši DO imamo organizirana tekoča vzdrževanja po tozdih, v TA pa po proizvodnjah. Osnovne naloge tekočih vzdrževanj so morebitna popravila strojev, orodij in priprav. Vendar ima dobro organizirano vzdrževanje tudi druge naloge. Tako skladišči in izdeluje rezervne dele, vrši preventivne in kontrolne preglede strojev, generalna popravila, išče in odpravlja kritične točke na delovnih sredstvih.

In ko že pišemo o vzdrževanju si nekoliko pobliže pogledjmo enega izmed njih.

Izbrali smo vzdrževanje proizvodnje III, ki ga prizadevno vodi tov. Andrej Gerbec. V tem vzdrževanju je zaposlenih 32 delavcev, ki so v veliki večini

strokovno podkovani. To so KV ključavničarji, električarji in orodjarji. Vzdrževanje III, kot mu pravijo, ima obsežen delokrog, saj so pod njegovo zaščito precej veliki oddelki – sestava R-4, sestava R-18 in dostavni vozil, oddelek prem.

Za delavce v tem vzdrževanju lahko trdimo, da so se v okviru svojega dela prizadevno vključili v izboljšanje položaja DO. Zavzemajo se za čimtesnejšo povezavo z oddelki, da bi bilo zaradi okvar in popravil okrnjenega čimmanj delovnega časa.

Tudi njim, kot že običajno, povzročata težave pomanjkanje materialov in sploh rezervnih delov. Toda stvar se ne konča tako, da se mirno vdajo v usodo, češ, rezervnih delov in in mi ne moremo pri tem storiti ničesar. Nasprotno, kot pravi tov. Andrej Gerbec, jih je to gnalo k razmišljanju, iskanju naših, lastnih „pogruhtacij“, s katerimi bi si lahko znatno zmanjšali težave. In prav na področju rezervnih delov žanjejo v vzdrževanju III tudi sadove svoje lastne pameti. Tako je Janko Medved predelal in sestavil kabla za CO2 varjenje. V prizadevanjih za čimmanjšo porabo dragega bakra je Janko naredil priključke za sekundarne kable, katerih vzdržljivost je močnejša od predhodnih francoskih, saj v poprečju zdržijo 2 – 3 tedne dlje.

Prav tako nam ni potrebno uvažati elektrod za uporno varjenje, saj so jih vzdrževalci III s pomočjo orodjarne sami izdelali prav tako kvalitetno. To

(Nadaljevanje na 4. str.)

Manj materialnih stroškov in večja delovna disciplina – za boljši poslovni uspeh TOZD Tovarna prikolic.

(Nadaljevanje s 3. str.)

je samo nekaj primerov, ki dokazujejo, da se težko stanje da spremeniti, seveda, če si človek za to res prizadeva.

V prizadevanju za povečanje produktivnosti v oddelkih proizvodnje III, so v vzdrževanju namenili največ pozornosti izboljšanju kadrovske strukture.

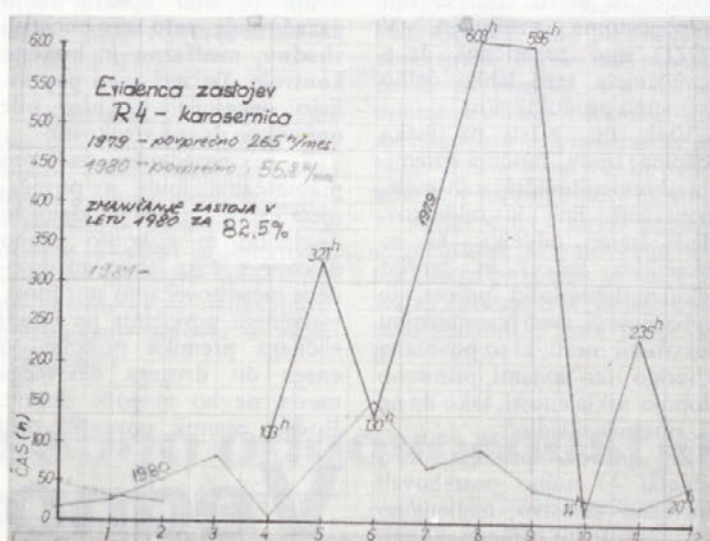
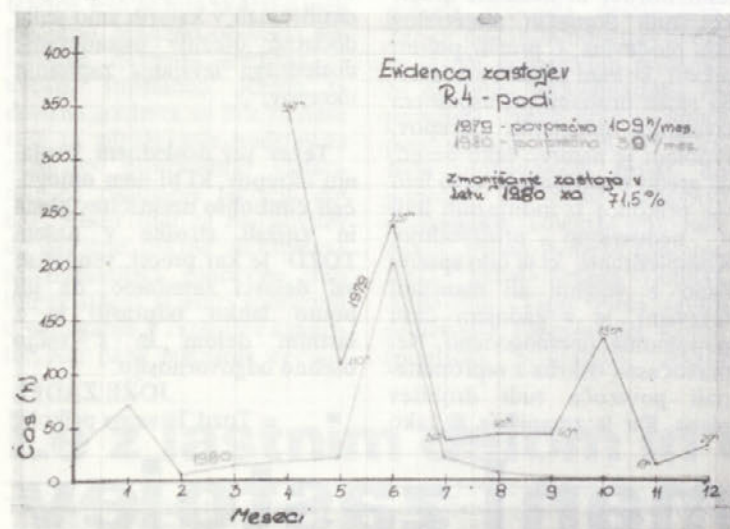
Predvsem jim primanjkuje kvalificiranih električarjev. Prav tako so še sorazmerno neurejeni odnosi in naloge na relaciji vzdrževanje – TOZD Tehnoservis. Nemajhen problem pa je nezadostno zanimanje vzdrževalcev za delo, ki pa ga ne smemo napačno tolmačiti. Gre predvsem za to, da bi bilo tudi delo vzdrževalcev normativno

urejeno, kar bi pomenilo pozitiven stimulans delavcev, saj bi od hitrosti in kvalitete delavčevega dela bil dejansko odvisen tudi njegov OD.

Težave so in bodo. Kakšne in koliko jih bo, na to lahko vplivamo le s svojim delom. V vzdrževanju so določeni pozitivni premiki že vidni, vendar to

ne bi smelo povzročiti pasivnosti. Vzdrževalci se radi pohvalijo in tudi v njihovih skrbno in odgovorno urejenih evidenčnih knjigah je moč opaziti, da zaradi njihovega slabega ali počasnega dela ni veliko zastojev.

Tem botruje v veliki večini kronična bolezen – pomanjkanje materiala.

Delovanje sindikata na Mirni

Občinski sindikalni svet Trebnje je zadalil večje osnovne organizacije sindikata v občini, med njimi tudi našo, da se aktivno vključijo v pripravo na 3. konferenco ZSS. Na letošnji 3. konferenci ZSS bo govora o vlogi in nalogah pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanju socialne varnosti delavcev. Tako je občinski sindikalni svet Trebnje določil 8 tem, katere naj bi obravnavali in sicer:

– zaposlovanje in izobraževanje,

– štipendijska politika,
– zdravstveno varstvo,
– življenjske razmere delavcev, zlasti večje vključevanje otrok v vzgojno varstvene zavode,

– starostno zavarovanje in socialna varnost kmetov,
– družbena prehrana, rekreacija in oddih delavcev,
– produktivnost in smotrna izraba delovnega časa,
– varstvo pri delu.

IO OOS je navedene teme obravnaval, zlasti temeljito pa je obravnaval naslednjo temo:

Sodelovali pri oblikovanju

Javna razprava osnutka statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji

Konferenca OO ZS TOZD Tovarna avtomobilov je 24. novembra 1981 organizirala javno razpravo o osnutku statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji. Razprave se je udeležilo večje število delavcev iz vseh TOZD in DSSS ter oddelkov iz proizvodnje tovarne avtomobilov.

Pri obravnavi osnutka statuta so razen članov izvršnih odborov in konferenc osnovnih organizacij zveze sindikatov sodelovali tudi delegati naše OZD oziroma delovne skupnosti SPIZ Novo mesto, člani izvršnih organov drugih družbenopolitičnih organizacij v OZD, strokovni delavci kadrovske socialne službe, ki se ukvarjajo s

problemi pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev, predstavnik službe za varstvo pri delu v TOZD TA in drugi.

Ker je pokojninsko in invalidsko zavarovanje izredno pomembno za vsakega delavca, so se pri obrazložitvi statuta udeleženci sestanka aktivno vključevali v razpravo. Nekatera stališča in pripombe smo zapisali ter jih posredovali tovarišici Smolčičevi, katero smo zaprosili za razlago spremembe statuta. Z razširjeno razlago smo bili zadovoljni in mislim, da smo s svojimi mnenji tvorno sodelovali pri oblikovanju osnutka statuta.

ARTUR GALIČ
TOZD TA

„Družbena prehrana, rekreacija in oddih delavcev.“

Družbena prehrana, oziroma topli obrok med delom, je organiziran preko obratne menze, kjer pripravijo dnevno okrog 350 obrokov tople jedi. Za nekaj delavcev pripravijo tudi dietno hrano. Splošno mnenje je, da je malica nekje na povprečni ravni. Prostori kuhinje in jedilnice so v starih barakah, ravno tako tudi prostori, v katerih so shranjena živila. Skratka, vsi prostori so zelo „kritični“ in potrebni popolne adaptacije. Tudi kuhinjska posoda je dotrajana.

Na področju športne rekreacije smo kljub prizadevanjem naredili v naši TOZD še zelo malo, saj se le 5 % zaposlenih redno ali občasno ukvarja z rekreacijo. Glavni vzrok tiči v tem, ker je večina delavcev kmečkega porekla in se doma ukvarjajo z obdelovanjem zemlje. Pri njih obstaja miselnost, da se ob delu dovolj rekreirajo. Strokovne analize pa dokazujejo, da temu ni tako, kajti pri teh delih telo neenakomerno razgibavamo. V zadnjem času razmišljamo, da bi v nekaterih oddelkih, kjer delajo sede, organizirali razgibavanje med odmorom. Naloga sindikata je, da se v bodoče mnogo bolj posveti delu na področju rekreacije.

O oddihu naših delavcev lahko govorimo z večjim zadovoljstvom, predvsem zaradi organiziranega letovanja v okviru DO.

Menimo, da je na področju družbene prehrane, rekreacije in oddiha delavcev v zadnjem času viden napredek, vendar bomo morali še mnogo narediti, da bomo teh dobrin res vsi deležni.

MAJDA MEDVED
TOZD TO Mirna

Doklej zamujanje

Vsem nam je že bolj ali manj znano, kakšne težave nas spremljajo pri naporih za zagotovitev materiala za proizvodnjo prikolic ali avtomobilov. Zato pa ne moremo razumeti, zakaj nam povzročajo zastoje v proizvodnji zamujanje sestavnih delov, katere izdelujejo naši tozdi.

Poglejmo za primer tri septembrske zastoje:

– 14. 9. od 8.00 do 9.00 ure ni bilo prem iz Suhorja;

– 15. 9. od 7.30 do 9.00 ure ni bilo okenskih okvirjev iz Suhorja;

– 16. 9. od 11.30 do 13.00 ure ni bilo elektro instalacije iz Mirne.

Obtožbe: neprizadevnost, malomarnost, slaba evidenca odpreme.

Izgovori: Ni bilo prevoza.

Vprašanje: Doklej tako, tovariši?

ERNEST SEČEN
TOZD TAP Brežice

Priznanja za 25-krat darovano kri so prejeli: Martin Ajdišek, Ivan Bobič, Jože Levstik in Franc Zupančič. Več kot priznanja pa jim pomeni zavest, da so s svojimi plemenitimi dejanji reševali človeška življenja. (Foto: J. Pavlin)

Priznanje krvodajalcem

O pomenu darovanja krvi ne gre obširno pisati, saj ga ni med nami, ki ne bi poznal vsaj enega primera, ko je tuja kri rešila človeško življenje. Akcija rdečega križa je usklajena in pogosta, saj se je že velikokrat izkazalo kako pomembno je pravo-

časno nuditi ponesrečencu ali bolniku prepotrebno kri.

Krvodajalec je med nami vedno več in zato je prav, da tudi njim vsaj enkrat na leto posvetimo nekoliko pozornosti.

Konec septembra je bila v osnovni šoli Grm svečana podelitev priznanj krvodajalcem. Plakete, priznanja in knjižne nagrade so predstavniki krajevne skupnosti Kandija – Grm in naše DO podelili krvodajalcem, ki so darovali svojo življenjsko tekočino v humanitarne namene 5-krat, 10-krat, 15-krat, 20-krat, 25-krat, 35-krat, 40-krat in 50-krat.

Pripravljena je bila skromna, a pristrčna slovesnost, v kateri so sodelovali učenci osnovne šole Grm in mešani pevski zbor IMV.

Zbranim je o pomenu in humanitarnosti darovanja krvi, ki nemalokdaj rešuje človeška življenja, spregovorila tov. Dragica Nenadič.

In kot naš skromen prispevek, naj se vsem krvodajalcem zahvalimo za darovano kri. Morda se boste jutri odločili tudi vi in darovali svojo kri!

Krvodajalci v letu 1981:

Plakete, priznanja in knjižne nagrade so bile za 5-kratno darovano kri podeljene naslednjim krvodajalcem

1. Rudolf Brulc
2. Jože Bartolj
3. Aleksander Bovhan
4. Jože Blatnik
5. Matija Cvetan
6. Dušan Gorenc
7. Anton Hudoklin
8. Franc Janc
9. Marjan Jakša
10. Janez Jamnik
11. Majda Jerman
12. Branko Jenič
13. Stanko Kopar
14. Jože Kraševc
15. Jože Mirtič
16. Stanko Mavsar
17. Jože Novak
18. Jože Nučič
19. Silvo Pečaver
20. Janez Praprotnik
21. Anton Pavlič
22. Franc Peterle
23. Zlata Poglajen
24. Nikola Radženič
25. Milan Skubic
26. Ciril Saje
27. Slavko Štravs
28. Ivan Šavorn
29. Zvezdana Terzin
30. Franc Trščinar
31. Zlata Vidmar
32. Milan Zore
33. Pavel Žurga

Krvodajalcem za 10-kratno darovano kri:

34. Rudi Andrušičičen
35. Stanko Blažič
36. Jože Bradač
37. Anton Bojanc

38. Alojz Franko
39. Ivan Fink
40. Anton Gorše
41. Milan Hudoklin
42. Štefan Jenič
43. Franc Kastelic
44. Franc Kocjan
45. Ivan Luzar
46. Albert Lah
47. Martin Medle
48. Rudi Malnar
49. Marija Muhič
50. Alojz Novak
51. Franc Pšeničnik
52. Karel Platinovšek
53. Andrej Pirnar
54. Milan Planinc
55. Terezija Rukše
56. Janko Rukše
57. Jože Škrbec
58. Slavka Turk

15-krat so darovali kri:

61. Vinko Boltez
62. Jože Barborič
63. Stane Gazvoda
64. Peter Gazvoda
65. Martin Hrastar
66. Danijel Kavšek
67. Alojz Kukman
68. Jože Klemenčič
69. Miha Kovačič
70. Ivan Kmet
71. Milutin Maksimovič
72. Jože Pugelj

20-krat so darovali kri:

73. Alojz Bobnar
74. Jože Blatnik
75. Jože Fink
76. Milan Goršin
77. Marjan Golob
78. Martin Jenič
79. Jože Kraševc
80. Branko Kirm
81. Jože Mežnar
82. Jože Plut
83. Ivan Pureber
84. Janez Ravbar

25-krat so darovali kri:

85. Martin Ajdišek
86. Ivan Bobič
87. Jože Cimprič
88. Martin Erjavec
89. Martin Turk
90. Franc Zupančič

35-krat so darovali kri:

91. Franc Andrejčič
92. Jože Žugelj

40-krat so darovali kri:

93. Ivan Božič
94. Janez Mislej
95. Martin Šafar

50-krat so darovali kri:

96. Janez Zaveršnik

Pomemben obrat za motorni bencin

Konec julija so v sestavi INA-Rafinerija z Reke odprli na Urinju nov obrat za proizvodnjo fluid katalitičnega krekina. Obrat bo zmož letno predelati milijon ton težkih plinskih olj v motorni bencin. Ob polnem teku proizvodnje bo nov obrat FCC pripomogel, da bo reška rafinerija povečala letno proizvodnjo motornega bencina za 450 tisoč ton. S tem, ko povečuje rafinerija z Reke proizvodnjo visokovrednih derivatov in zmanjšuje proizvodnjo tako imenovanih „črnih“ derivatov, uresničuje svojo najpomembnejšo razvojno nalogo. Kompleks FCC je največja enota sekundarne predelave v SOZD INA, gradnja pa je veljala 2,2 milijarde din.

Iz „Gospodarskega vestnika“

Razgovor z novim sodelavcem

Kadrovska struktura TOZD Tovarna opreme Črnomelj se iz leta v leto izboljšuje

TOZD Tovarna opreme Črnomelj je, glede na nekaj preteklih let, bistveno izboljšala kadrovska strukturo zaposlenih, kar govori v prid dobremu načrtovanju delovne sile oziroma potrebe po njej. Kot dokaz temu govori dejstvo, da so bili v tozdu leta 1973 zaposleni le štirje delavci s srednjo izobrazbo, današnje stanje pa dejansko kaže na bistvene premike na tem področju. Tako je v tem trenutku v TOZD zaposlenih kar 20 delavcev s srednjošolsko izobrazbo različnih smeri (lesna, strojna, ekonomska), pridobili pa smo tudi štiri delavce z višjo šolsko izobrazbo.

Kadrovska struktura v TOZD je torej sledeča (podatki z dne 31. 6. 1981):

višja	srednja	nepopol. sred.
4	20	7

Razen zgoraj navedenih se ob delu (v interesu TOZD) izobražujeta še dva delavca.

Stanje se je torej resnično izboljšalo in pričakovati je, da s kadri v naslednjih letih ne bomo imeli težav.

Janez Zore je štipendist TOZD na lesnotehniški šoli v Ljubljani, Z njim sem se pomudil v kratkem pogovoru.

Kako to, da si se odločil za študij na tehniški šoli lesne smeri?

„Lahko rečem, da je vzrokov za to več. Prvi razlog je veselje do lesa. Od nekdanj sem imel veselje do strojne obdelave lesa, saj smo tudi doma imeli lesno-obdelovalni stroj – kombinirko, na katerem sem vedno z zanimanjem delal. Odločitvi za študij je seveda botrovalo tudi to, da sem imel možnost dobiti štipendijo in s tem tudi možnost zaposlitve v domačem kraju, kar je vsekakor prednost.“

Je bilo v Ljubljani med študijem kaj težav?

„Ne, šolanje sem končal redno – brez težav. Večjih problemov nisem imel.“

Bil si tudi reden praktikant v TOZD od prvega do tretjega letnika lesnotehniške šole.

„Da, prakso sem opravljal od 1. letnika naprej. V prvem letu počitniške prakse sem delal v obratu žaga, drugo leto sem bil v mizarškem oddelku in spoznaval tehnološki proces proizvodnje, tretje leto sem se v obratu galanterija ukvarjal s snemanjem učinkovitih oziroma dodatnih časov po REFA sistemu. Praksa je potekala v skladu z učnim programom.“

Ali meniš, da ti je praktično delo na počitniški praksi pomagalo pri šolanju in na kakšen način?

„Vsekakor mi je, saj sem praktično delo iz 1. in 2. letnika koristno uporabljal pri študiju. Prvo leto prakse sem spoznaval področje primarne obdelave lesa, torej delo v žagalnicah, na skladišču hlodovine in žaganega lesa in v sušilnicah, kar mi je koristilo predvsem v 2. letniku. Prav tako mi je praktično spoznavanje tehnoloških postopkov in strojne predelave lesa omogočilo lažje spremljanje učnega

gradiva v 3. letniku. Programi počitniške prakse so bili resnično dobro usklajeni z učnim programom šole.“

Kako si bil zadovoljen z mentorji prakse?

„Sodeč po pripovedovanju sošolcev je bilo v TOZD Tovarna opreme Črnomelj največ posluha za nas praktikante. Sošolci, ki so opravljali počitniško prakso v drugih DO, se niso najbolj pohvalno izražali o tem, kako so preživeli počitniško prakso. Bili so na praksi formalno in ne zaradi pridobivanja določenih praktičnih znanj. Sam teh problemov nisem občutil in se o mentorjih prakse lahko izrazim samo pohvalno.“

Kljub temu si bil verjetno tudi priča raznim večjim ali manjšim pomanjkljivostim med počitniško prakso, ali se morda motim? Znano je, da je delo s praktikanti odgovorna in zahtevna naloga, ki pa največkrat ni v celoti dobro opravljena.

„Prav gotovo ni bilo vse idealno. Menim, da bi bilo bolje, če bi počitniško prakso opravljal tudi v drugih TOZD v DO IMV Novo mesto ali pa celo

v drugih DO, da bi spoznaval proizvodnjo različnega tipa – različnih tehnoloških postopkov. Umestno bi bilo tudi, da bi TOZD navezala stike z nami – študenti – tudi med šolskim letom. Verjetno bi bila najprimernejša priložnost za to ob polletju, ko bi se v TOZD lahko študenti pogovorili o težavah pri študiju, o TOZDU samem, o doseženih napredkih in podobno. Ti pogovori oziroma srečanja bi bili dobrodošli predvsem proti koncu šolanja, v tretjem oziroma četrtem letniku, ko bi že morali skupno načrtovati in se pogovoriti o naših bodočih delovnih mestih. Po tej plati, po mojem mnenju, ni čutiti zadostne povezanosti med TOZD in šolo.”

V šoli si spoznaval tudi področja samouprave pri predmetu samoupravljanje s temelji marksizma. Kako si ta predmet doživljal v praksi in ali ti je bilo to sploh omogočeno?

„Tretje leto počitniške prakse sem prisostvoval seji DS TOZD, to pa je bilo tudi vse. Področje delovanja samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij med počitniško prakso nisem dojel v celoti – le površno sem bil seznanjen s tem. Jasno pa je tudi, da človek v tako kratkem času teh zahtevnih področij ne more obvladati v celoti. Osnovna naloga počitniške prakse je strokovno–praktično delo.”

Končne izpite na šoli si opravil 23. junija 1981. Kako to, da si pričel z delom šele 1. septembra 1981? Ali ti ustreza sedanje delovno mesto v času trajanja pripravniške dobe? Koliko je razporeditvi na to delovno mesto botrovala tvoja želja po zaposlitvi v oddelku žage?

„Zaposlitev sem pričakoval takoj po končanih izpiti, vendar mi je bilo obrazloženo, da je zaradi takratnih sprememb v organizaciji delovanja služb v TOZD to nemogoče. S tem seveda nisem bil zadovoljen, saj sem izgubil dva meseca, tako v času kot v denarju. Čutim pa se prikrajšanega predvsem zaradi bojzani, da pripravniške dobe ne bom končal do januarja prihodnjega leta, ko bom odšel na odsluženje vojaškega roka. Pripravniška doba traja od šest mesecev do enega leta, tako da mi je to že teoretično nemogoče doseči.

In kako si se vklopil v delovno okolje?

„Z ljudmi ni težav, saj se poznamo že iz časa počitniške prakse. Večji problem je v samem oddelku kjer delam. Žagalnica je že dobro leto brez osnovnega stroja – polnojarme-

nika, drugi stroj – horizontalna tračna žaga, pa je dotrajana in okvare na njej se vrstijo iz dneva v dan. Pogoji dela so nemogoči, kar se posebej odraža na skladišču hlodovine, kjer so vsa opravila ročna in težka. Dela za kadre je v takih pogojih vedno dovolj. Upam, da bo z reorganizacijo dela in z nabavo nove strojne opreme dosežena večja humanizacija dela in večja produktivnost obrata. Želel bi le malo več strokovne pomoči pri opravljanju del in nalog, saj je problemov več kot preveč in odpraviti jih bo moč le s skupnim strokovnim posegom, za to pa je potrebno veliko prakse in napotkov izkušenih ljudi.”

TOZD, kakor tudi celotna DO posluje z izgubo. Stanje v katerem smo se znašli ni rožnato, saj smo priča nelikvidnosti, pomanjkanju deviznih sredstev, odhajanju delovne sile, pomanjkanju repromaterialov in še bi lahko naštevali. Sanacijski programi so zastavljeni. Kako gledaš ti na te probleme?

„O vsem sem dobro seznanjen, le da kot novinec ne poznam podrobnosti. Problemov pač ne bo mogoče rešiti čez noč. V teh nekaj dneh pa sem že opazil, da sanacije ne upoštevajo vsi – nasprotno!

Posamezniki se vedejo skrajno neodgovorno. Delovna disciplina je daleč od vzorne in ni primerna stanju TOZD. Pa to ni edini problem. Morda se vse sliši že frazersko (izkoriščanje delovnega časa, delovna disciplina, izkoriščanje materiala), vendar so to tisti osnovni problemi, brez rešitve katerih ne bomo zmogli reševati večjih problemov. Predvsem pa menim, da je nujno potrebno zaostri odgovornosti na vseh vodilnih mestih! Mislim, da ravno tu tičijo največji problemi.”

In za konec, kaj načrtuješ v prihodnosti? Se boš izobraževal tudi ob delu?

„Za to je še čas. Kot sem omenil, me januarja prihodnje leto čaka odhod na odsluženje vojaškega roka. Potem bom pa videl – tudi nadaljnje šolanje ob delu ni izključeno – vse je pač odvisno od pogojev.”

Pa še res je! Janez Zore nam je v pogovoru zaupal svoja mišljenja o TOZD in o delu. Iz pogovora se da izluščiti marsikaj zanimivega. Nekatere pripombe in predlogi se mi zdijo umestni in nič napačnega ne bi bilo, če bi jih pri bodočem delu s praktikanti upoštevali. Pomanjkljivosti je treba odstraniti v dobro nas vseh.

Načrtno delo s študenti se v praksi obrestuje in naš skupen cilj je – z dobrim delom pridobiti čimboljši kader.

TOMAŽ VOVK
TO Črnomelj

Dieselski pogon na rastlinska olja

V nekaterih državah se že močno prizadevajo, da bi bližajoče se pomanjkanje naftnih goriv nadomestili z organskimi snovmi. Za dieselski pogon so zlasti primerna rastlinska olja, ki so že prestala prvo preizkušnjo. Tako v Južni Afriki sončnično olje nadomešča za 50 do 60 odstotkov potreb po Tako v Južni Afriki sončnično olje nadomešča za 50 do 60 odstotkov potreb po je za dieselski pogon primernih enajst vrst rastlinskih olj, pridobivanje teh olj pa daje 3,8 do 4,7 krat več energije, kot pa jo za to porabijo. Za popoln prodor organskih goriv za dieselski pogon bo treba rešiti še nekaj tehničnih problemov, saj se rado zgodi, da zaradi drugačne viskoznosti goriva nastanejo zastoji v delovanju motorja.

Zdravje – največje človekovo bogastvo

Biti zdrav, sposoben za vsako delo, to je želja vsakega. In kako bi definirali zdravje?

To je popolno fizično, psihično in socialno blagostanje človeka.

Že nekaj časa ugotavljamo, da je zdravstveno varstvo delavcev nekoliko zanemarjeno. Saj ne, da bi nam bilo popolnoma vseeno kako je z zdravjem delovnega človeka. Ne! Toda nehote posvečamo premalo pozornosti preventivi. Saj zna človek šele takrat, ko zbolí, ceniti zdravje in šele tedaj postane skrbnejši do sebe in svojega počutja.

V sklopu priprav na tretjo konferenco Zveze slovenskih sindikatov je konferenca OOS DO IMV pripravila problemsko razpravo na temo: ZDRAVSTVENO VARSTVO DELAVCEV.

Razprava, ki so se je razen predstavnikov naše delovne organizacije in naših strokovnih služb udeležili še predstavniki Občinske zdravstvene skupnosti, Centra za socialno delo in

Zdravstvenega doma, zraven pa še predstavniki drugih DO iz novomeške občine in predstavnik občinskega sveta ZSS Novo mesto je potekala dokaj živahno.

Velik poudarek so udeleženci razprave dali humanizaciji dela. V vseh DO predstavlja bolniški stalež velik problem; to, da je v naši DO ta procent dokaj visok, pa vemo vsi. Delegati so skušali najti odgovor in vzroke zakaj je tako. In ponovno ista ugotovitev, da mnogim bolniški stalež pomeni isto kot dopust. Kdo naj temu enkrat za vselej naredi konec? Morda zdravnik, kontrolor bolnišk, morda bo kateri od „bolnikov“ pozdravil svojo kronično bolezen na disciplinski komisiji?

Delegati so obravnavali tudi problem težkih delovnih pogojev, poklicnih obolenj in težav pri preventivnem zdravstvenem varstvu, ki se pri nas le počasi uveljavlja. Zaskrbljujoč pa je tudi podatek, da imajo v Novolesu kar 70 % delavcev

invalidsko upokojenih in le 30 % starostno.

Področje varstva pri delu je ocenjeno kot dokaj učinkovito, saj se v naši DO število nesreč pri delu znatno zmanjšuje. Delegati so ocenili izobraževanje vseh delavcev na tem področju kot dokaj učinkovito in koristno.

Delegati so enotno ugotovili, da smo socialno plat zdravja zanemarili. Vse preveč smo gradili, kupovali stroje, žal pa ob tem vzporedno zanemarjali človekovo počutje v delovnem kolektivu. Tudi v planskih dokumentih tem vprašanjem nismo posvetili take pozornosti, kot bi jo morali. Vse premalo se zavedamo, da mora biti delavec zdrav, zadovoljen in da bo kot tak lahko veliko bolj uspešno opravljal svoje delovne naloge.

Gotovo bo na temo zdravstveno varstvo delavcev še mnogo povedanega, napisanega, upajmo pa, da bomo kot humana družba še bolj poskrbeli za delovnega človeka.

Deveto srečanje samoupravljalcev

ležeje zletov, ki so na vsaki dve leti v drugem kraju. Dvakrat je bil tak zlet že tudi v Novem mestu in sicer leta 1960 in 1974. Tudi letos bo Novo mesto gostitelj delegacij iz zletnih področij: Banja Luke, Bihača, Gospiča, Karlovca, Prijedora, Siska in Novega mesta. 16. in 17. oktobra se bodo tu zbrale štiridesetčlanske delegacije samoupravljalcev iz omenjenih področij, da bi izmenjale mnenja in izkušnja ter videle, kako daleč smo prišli s samoupravljanjem na našem področju. Tema letošnjih razgovorov bo: **VLOGA IN NALOGE SINDIKATOV V SOCIALNI POLITIKI IN V ZAGOTAVLJANJU SOCIALNE VARNOSTI DELAVCEV.**

To temo bodo široko obravnavali tudi delegati na 3. konferenci Zveze sindikatov Slovenije novembra letos, zato bodo razgovori z delegacijami iz zletnih

področij še posebno koristni.

Program zletnega srečanja, 16. in 17. oktobra, pa je sledeč:

— na prvi plenarni seji, ki bo 16. oktobra ob osmi uri, bo imel uvodni govor predsednik Zveze sindikatov Slovenije, Vinko Hafner;

— delegati bodo obiskali delovne organizacije na območju dolenske regije in tam razpravljali o vprašanih, ki so jih osnovne organizacije po DO posebej pripravile;

— po končanih razgovorih bodo podana poročila na drugi plenarni seji, po njej pa bo v domu JLA kratek kulturni spored;

— 17. oktobra bo ura zgodovine, nato pa bo srečanje zaključeno z ogledom Baze 20.

Priprave na razgovore so v posameznih delovnih organizacijah že v teku. Zanimivo je, da bodo k posameznim temam pritegnili tudi druge delovne orga-

nizacije in skupnosti, ki imajo izkušnje na obravnavanih področjih. Tako bodo tudi zaključki lahko bolj mnogostranski in objektivni.

Delegati bodo obiskali sledeče DO in obravnavali teme:

1. Kmetijska zadruga Metlika — socialna varnost kmetov in njihov družbenoekonomski položaj,

2. Iskra Semič — izobraževanje,

3. Trimo Trebnje — varstvo pri delu,

4. Tovarna zdravil Krka Novo mesto — stanovanjsko gospodarstvo,

5. Novoles Novo mesto — zaposlovanje in izraba delovnega časa,

6. Industrija motornih vozil Novo mesto — zdravstveno varstvo in

7. Tekstilna tovarna Novoteks Novo mesto — invalidsko varstvo in poklicna obolenja.

srečanje samoupravljalcev novo mesto '81

Medtem, ko so še besneli srditi boji, je bil leta 1944 že doberšen del naše domovine v rokah partizanske vojske, ki je namudoma pričela uvajati ljudsko oblast. Staro in mlado prebivalstvo se je udeleževalo akcij za graditev porušenih domov in za graditev novih, socialističnih odnosov. Pri tej graditvi je bila zlasti aktivna mladina. V vasi Trnovec, nedaleč od Gline, se je na prvem zletu „Bratstvo — enotnost“ sešla mladina iz Banije, Like, Korduna, Pokuplja, Bosanske krajine in Bele krajine, skupaj z borci Sedme banjske in Osme kordunaške divizije in drugih enot, ter postavila temelje sodelovanju, ki je športno, kulturno, gospodarsko in družbenopolitično zblizalo prebivalce teh krajev, pokrajin in republik in ki je postalo močna tradicija.

Tudi dolensko področje z občinami Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje se ude-

MODRI TELEPRINTER — MODRI TELEPRINTER —

NOVE NORMATIVE V TP

V Tovarni prikolic so nazadnje postavili normative leta 1976. Ti normativi so vsekakor zastareli in prav gotovo niso več merodajni, zato sedaj z merjenjem in kronometražo postavljajo nove normative.

STANOVANJSKA KOMISIJA DELA

Rok za oddajanje prošenj za stanovanja in kredite za gradnjo je potekel. Sedaj že skoraj v vseh TOZD stopajo v akcijo stanovanjske komisije, katerih delo je dokaj odgovorno in obsežno. Sedaj si ogledujejo stanovanjske prostore novih prosilcev.

IZOBRAŽEVANJE DOPISNIKOV

Sredi septembra je bil sestanek uredniškega odbora Kurirja. Člani so se dogovarjali o neobhodno potrebnem izobraževanju dopisnikov Kurirja. Pripravili naj bi seminarsko obliko izobraževanja za redne dopisnike Kurirja in člane uredniškega odbora.

KAKŠNA BO MALICA

Brežice — Ker obrat družbene prehrane v brežiški Tovarni avtomobilskih prikolic zadnje mesece posluje z izgubo, sta bila 8. in 18. septembra sklicana zborna delavcev. Dogovorili naj bi se za povišanje prispevka za obrok malice z dosedanjih 6 na 10 din. Po dolgotrajni razpravi so se delavci odločili za glasovanje. Prvič je glasovalo le 19 (devetnajst) delavcev, zato je bilo po dodatnih pojasnilih delovnega predsedstva ponovlje-

no. Tudi v drugem „krogu“ povišanje prispevka ni bilo izglasovano (le 78 glasov za). V bodoče torej lahko pričakujemo nekoliko slabšo malico.

ERNEST SEČEN
TOZD TAP Brežice

SODOBNA OPREMA ZA GAŠENJE POŽARA

Zaradi vse večje uporabe požarno nevarnih materialov v proizvodnji ter resne požarne ogroženosti naše delovne organizacije se bo naša poklicna gasilska enota ter novoustanovljeno Industrijsko gasilsko društvo opremilo s pomočjo SIS za požarno varnost in Zavarovalne skupnosti Triglav s sodobno opremo za gašenje in reševanje. O opremljenosti nekaj več.

MISO HORVAT

Bo žito orožje?

Svetovni pridelek žita se je letos, v primerjavi z lanskim letom, ko je bil pridelek tudi dober, povečal kar za štiri odstotke. Letos bo prvič znašal več kot 1,2 milijarde ton. Vendar pa je pridelek porazdeljen nenakomerno. Medtem, ko imajo v SZ manjšo letino od lanske, so v ZDA pridelali kar za osemnajst odstotkov več (312 milijonov ton). S tem, da ZDA pridelajo kar eno tretjino svetovnih žit in jih 110 milijonov ton izvozijo, so si pridobili edinstven monopolen položaj na svetu, ki ga zlahka uporabljajo v blokovski namene.

Varstvo invalidov v TOZD Črnomelj

Neurejeni pogoji dela in specifičen režim opravljanja posameznih delovnih nalog in opravil pogojujejo nastanek invalidnosti zaposlenih.

Tako je SPIZ SR Slovenije priznala invalidnosti II. kategorije štirim delavcem, III. kategorije devetim delavcem, enemu delavcu pa je priznala 4. stopnjo invalidnosti. Nastale invalidnosti niso zgolj posledica poklicnih poškodb ali obremenitev na delovnih mestih, temveč tudi posledica bolezni, ki so jih invalidne osebe v minulem obdobju prebolele.

Od štirinajstih delovnih invalidov je vzrok invalidnosti pri dveh delavcih nesreča pri delu, pri enajstih je invalidnost posledica bolezni in pri enemu posledica vojne. V oddelku žage je pet delovnih invalidov, v proizvodnji elementov trije, v vzdrževanju eden in v obratu Semič pet delovnih invalidov.

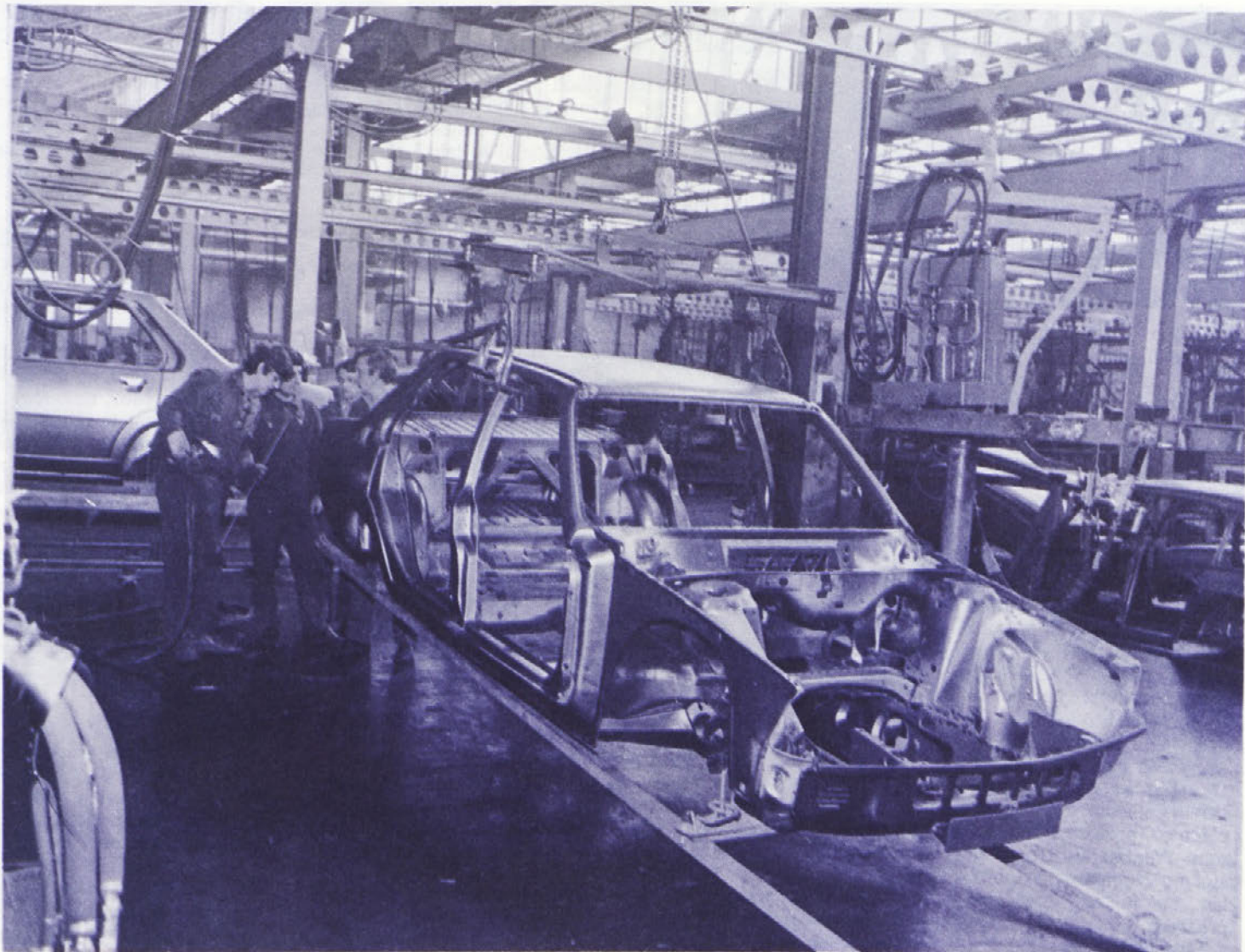
Delovnim invalidom naša TOZD v dogovoru s SPIZ omogoča opravljanje del in nalog v takšnem obsegu in obliki, katere so glede na ostale delovne zmožnosti sposobni opravljati.

Osebnih dohodkov invalidov ostanejo po nastali nesreči nespremenjeni, saj SPIZ izplačuje vsem invalidom nadomestilo OD, v kolikor so ti pri tem prikrajšani zaradi zaposlitve na slabše ovrednotenem delu.

V ilustracijo naj navedemo podatek, da se je število invalidov od leta 1977, ko smo zabeležili le tri takšne primere, povzpelo na štirinajst v letu 1981.

Da bi se izognili hitremu naraščanju števila invalidov, bo potrebno v bodoče pristopiti k odpravljanju težkega fizičnega dela in odpravi vseh ostalih vrst fizioloških obremenitev.

Kdaj akcija?

Stabilizacija – odpovedovanje starim slabim navadam. Časi se spreminjajo; pred leti smo imeli velike zaloge najrazličnejših materialov. Zaradi „pomanjkanja prostora“ smo veliko skladiščili kar zunaj. Veliko smo premetavali sem ter tja. Material ni bil zložen tako kot bi moral biti, s tem smo seveda tudi veliko uničili. Zapakirane zaboje pločevine smo odpirali in tako odrpte tudi puščali, da sta čas in vreme naredila svoje. Danes pa imamo zarjavelo pločevino in jo brusimo. Tisti, ki jo brusijo, ne morejo dobiti dodatno niti delovne obleke. Verjetno zaradi stabilizacije???

Doslej smo imeli uvoženo pločevino, z njo smo delali mačehovsko (ostanek skoraj polovice čelne stene dostavnega avtomobila).

Uničujemo tudi danes, pa nikjer nobenega, ki bi kaj ukrenil. Disciplinska komisija kaznuje delavca za vsako napako, prav, a za tiste, ki bi morali odgovarjati za veliko več, za te očitno ni prijav. Mislim na tiste,

ki so krivi za sedanjí položaj delovne organizacije, saj krivci verjetno so.

Sprejeli smo sanacijski načrt, lepo in prav, z ozirom da smo prišli tako daleč v minus. Samo sedaj bi se morala začeti široka akcija, da bi se čimprej rešili iz tega težkega položaja. Vendar imam občutek, da preveč sestankujemo in premalo delamo na konkretnih stvareh. Začelo se je z vrha, vendar premalo. Imamo veliko režijskih delavcev, ki nimajo kaj delati, zakaj potem držimo honorarno zaposlenih toliko upokojujencev? Eni pravijo, da so nekateri med njimi nezamenljivi.

Mislim, da niso. Kajti vsak tisti, ki je celo življenje delal, verjetno komaj čaka, da se v jesenski dobi svojega življenja zaslužno odpočije. V proizvodnjo bi morali poslati vse tiste iz pisarn, ki nimajo ustrezne izobrazbe. V naši delovni organizaciji je takih primerov zelo veliko.

NIKOLA OVNIČEK
Obrat Suhor

OBISK V KRKI

Krka, Tovarna zdravil Novo mesto, praznuje 25-letnico obstoja. Ob tej priložnosti bo omogočila vsem občanom, da si ogledajo proizvodne prostore in nove pridobitve. Ogled tovarne bo pod strokovnim vodstvom, od 12. do 17. ure, 29. oktobra 1981 – ob prazniku občine Novo mesto.

– Če bi se rad igral z mojimi igračkami iz Italije, moraš prispevati devizno udeležbo!
DUŠAN LUDVIG, Borba

Potrebujemo „zeleno resničnost“

Vse kmetijske površine v državi morajo dati vse od sebe, kar lahko dajo – Kmetijski pridelki lahko postanejo naša „nafta“

Za nas ni avtobusa?

TOZD Tovarna oken in kovinske galanterije Šmarjeta je za 19. september organizirala ogled velesejma v Zagrebu. Z zbranimi sredstvi udeležencev smo pripravili ogled in kosilo, v prepričanju, da nam bo omogočen brezplačen prevoz z avtobusom IMV.

Tukaj pa se je vsa stvar končala.

Na predlog sindikata tozd Šmarjeta smo poslali prošnjo za brezplačni prevoz z avtobusom IMV OOS Novo mesto. Prošnja je bila s strani OOS odobrena in poslana na TOZD Tehnoservis. Tukaj pa je bila odbita, češ da v času sanacije stanja IMV ni možno dobiti brezplačnega prevoza z avtobusom. Predlagali so, naj najamemo Kompasov avtobus, kar pa je za naše žepe predrago.

Sprašujemo se, zakaj se v stabilizacijskem obdobju ukine prevoz ravno za delavca!

ZLATKA POGLAJEN
TOZD TOKG Šmarjeta

Svet se že skoraj celo desetletje giblje na robu naftne krize, ki je uničila ali pa močno načela ekonomija marsikatero države. Vendar pa je stalno naraščanje cen in psihoza pomanjkanja umetno ustvarjena – po dogovoru držav proizvajalk. Res je, da bo nafte kmalu zmanjkalo, zato pa skušajo oljne družbe, v senci monopola bogatih naftnih držav, zaslužiti v čim krajšem času čimveč. To njihovo slast pred potopom pa drago plačujejo vse tiste nerazvite in revne države, ki nimajo lastnih virov in morajo nafto za drage devize uvažati.

Isto, kot se dogaja z nafto, se dogaja tudi v preskrbi prebivalstva s hrano. Razlika je samo v tem, da nafta ni nujno potrebna za človekov obstoj, brez hrane pa človek ne more živeti. Že mnogokrat je bilo dokazano, da monopol lahko pripelje do usodnih katastrof. Znano je, da so zaloge hrane, tako kot zaloge nafte, zelo neenakomerno porazdeljene po zemeljski obli. To prihaja zlasti do izraza zaradi večkratnih razdelitev sveta na politične in vojaške bloke ter na razvite in na nerazvite. Že to ima svoje posledice, saj vemo, da kljub temu, da ne moremo reči, da hrane primanjkuje, na svetu vseeno umira za lakoto na milijone ljudi vsako leto.

Še bolj se lahko razmere zaostrijo, če bi se zaradi tega ali onega vzroka naftna kriza zaostрила tako, da bi bila oskrba z gorivom motena. Obdelovanje

velikih poljskih površin je danes že tako mehanizirano, da si moderno poljedelstvo brez nafte komaj še lahko predstavljamo. Kakšne posledice bi to imelo za preskrbo prebivalstva s hrano, si lahko predstavljamo. Že zdaj se v malem pojavljajo politična izsiljevanja, v katerih je nagrada ali kazen dobava hrane.

Kaj sledi iz povedanega? Da je za vsako državo življenjskega pomena izkoristiti vse možne površine za pridelovanje hrane in da je uničevanje obdelovalne zemlje zelo kratkovidno in politično napačno ravnanje. Naša neodvisnost je že v mirnem času odvisna od tega, kaj in koliko lahko ustvarimo, da sodelujemo s svetom v enakopravni izmenjavi dela in sredstev. V vsakem kriznem obdobju pa bomo še bolj odvisni od lastnih zmogljivosti in od pridobivanja lastne hrane.

Te možnosti ne smemo zapraviti. Res je, da nam primanjkuje naftnih vrelcev, da nimamo dovolj energije in da nam primanjkuje industrijskih surovin. Zato pa imamo lastno zemljo, ki je že tisočletja prehranjevala svoje prebivalstvo. Obdelana strokovno in z izkušnjami, predvsem pa, če bo obdelana vsa, bo tudi v bodoče lahko prehranjevala vse, ki živijo na njej. To nam bo prihranilo pomemben delež deviz, ki jih zdaj namenjamo uvozu. Še več: z našimi obdelovalnimi površinami bi hrano prav gotovo lahko

izvažali in s tem izboljšali našo zunanjetrgovinsko bilanco. Hkrati s tem bi seveda tudi pripomogli k reševanju celotne svetovne krize s prehrano.

Zeleni plan nam to zagotavlja, vsi pa se moramo truditi za to, da ne bo ostal le plan, ampak da bo postal zelena resničnost. Vse kmetijske površine, najsi bodo v zasebni ali družbeni lasti, morajo dati vse od sebe, kar lahko dajo. Če to zahtevamo od stroja, ki ga drago kupimo in drago vzdržujemo, zakaj ne bi zahtevali tega od zemlje, ki smo jo dobili v dar od naših dedov, ne zato, da bomo z njo razmetavali, ampak da jo bomo z ljubeznijo in prudarno obdelovali. Delajmo z zemljo tako, kot so to že delali oni, s pomočjo sodobne tehnike in znanosti pa bomo dobili iz nje mnogo več – kajti ne pozabimo: zemlja lahko postane naša, jugoslovanska nafta.

N. S.

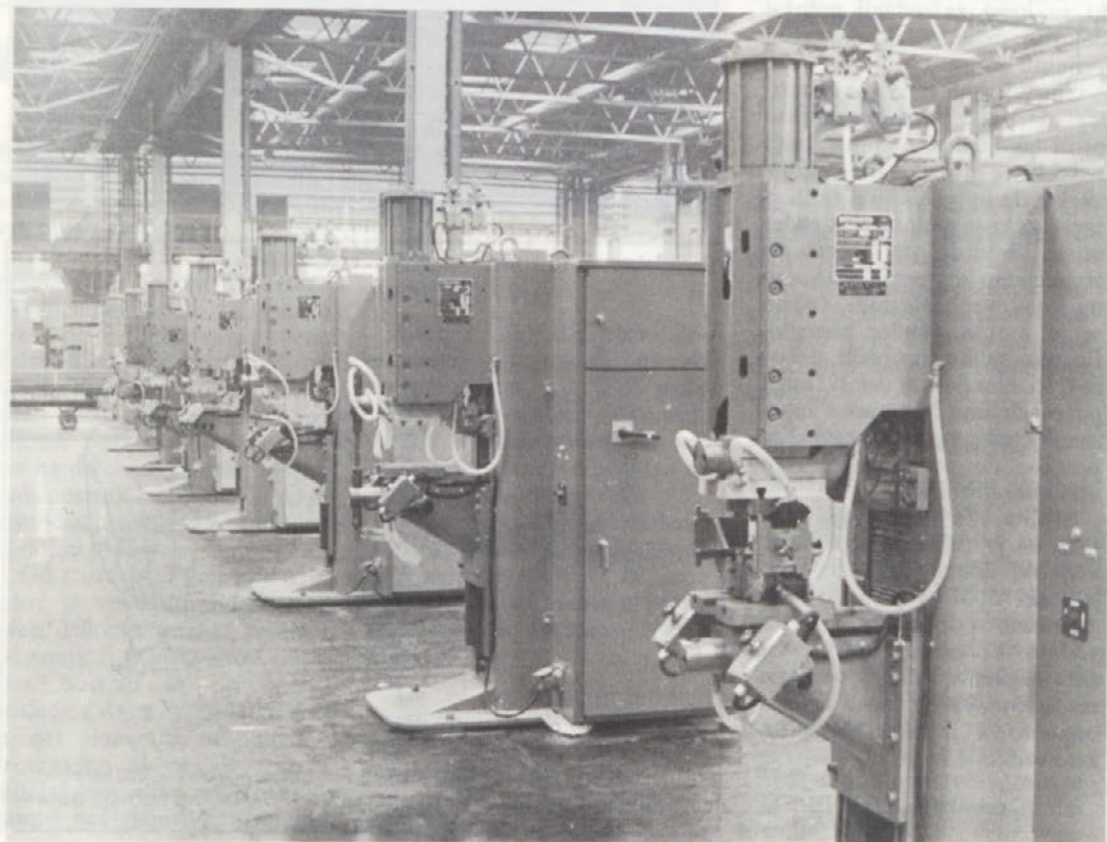
Prodaja počitniških prikolic peša

Kdor se te tedne podi z avtomobilom po zahodnemskih avtocestah, lahko presenečen ugotavlja, da tod še nobeno sezono ni bilo toliko počitniških prikolic kot letos. Vendar je ta slika v bistvu dokaj varljiva. Proizvajalce počitniških prikolic namreč vse bolj skrbi prihodnost. Eden od vodilnih proizvajalcev počitniških prikolic v ZRN, Knaus, si skuša iz težav pomagati na najrazličnejše načine. Ker so morali zapreti dve tovarni v Ochenfurtu in Markbreitu, pripravljajo socialni program za odvečno delovno silo. Na pomoč jim je priskočila bavarska deželna banka. V skladiščih ima Knaus več kot 2000 neprodanih prikolic, v prihodnje pa bo zmanjšal ponudbo s 70 na 12 modelov.

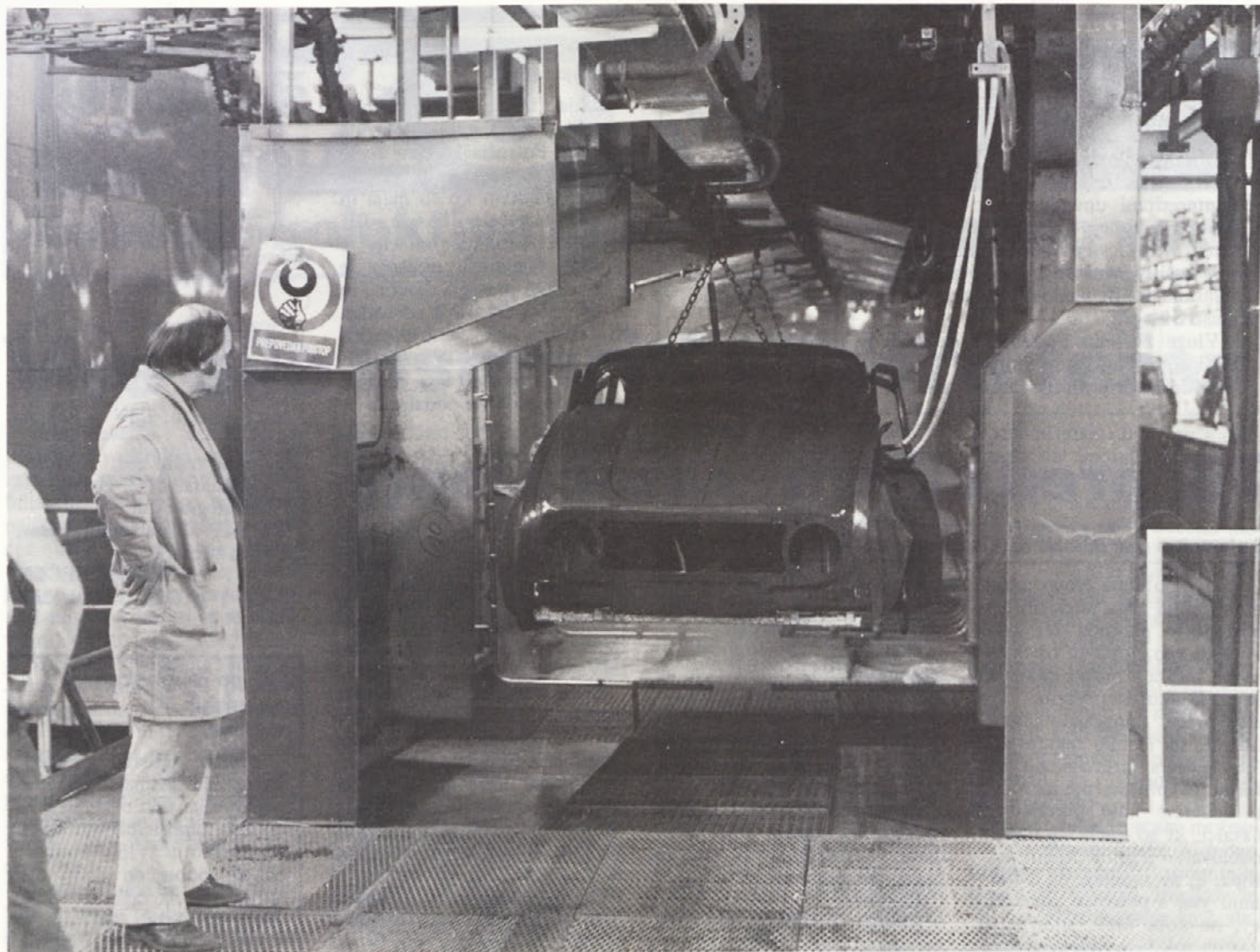
Tvrčki Eriba in Tabbert prav tako poročata o nenehnem zmanjševanju povpraševanja, čeprav je ZRN po gosoti prikolic še daleč za svojimi sosedi na severu.

Najtrdneje so sedaj v sedlu proizvajalci, ki so se pravočasno preusmerili v nove kolesnice industrije izdelkov za prosti čas, to je na proizvodnjo počitniških hišic motocarawan, ki so sicer dosti dražje, a očitno bolj vabljive. Samo lani so v ZRN na novo registrirali 7000 motocarawanov (45-odstotni porast), enak trend pa pričakujejo tudi v letu 1981.

Iz „Gospodarskega vestnika“

ogledalo

TOZD		št. prisp.
TOZD	TOVARNA AVTOMOBILOV	7
	Proizvodnja I	10
	Proizvodnja II	1
	Proizvodnja III	3
	Proizvodnja IV	1
	Proizvodnja V	2
	Obrat Suhor	6
	Kov. obrat Brežice	—
TOZD	TOVARNA PRIKOLIC	6
TOZD	TEHNOSERVIS	8
TOZD	COMMERCE	19
	DSSS	31
TOZD	TAP Brežice	11
TOZD	TO. OKEN IN KOV.G. Šmarjeta	1
TOZD	TOVARNA »PODGORJE« Šentjernej	1
TOZD	TOVARNA OPREME Črnomelj	1
TOZD	TOVARNA OPREME Mirna	4
TOZD	ZIF Ljubljana	3
TOZD	TOVARNA S. OPR. Beli Manastir	—

MALI LEKSIKON

PLAČILNA BILANCA, politična ekonomija: bilančni prikaz vseh prihodov in izhodov tujih plačilnih sredstev prek državne meje v določenem časovnem obdobju (običajno v enem letu). Z bilančnega vidika je uravnotežena, čeprav je po kriteriju zadolženosti oz. nezadolženosti lahko pasivna oz. aktivna.

PLANIRANJE, samoupravljanje: delavci v samoupravnih organizacijah in skupnostih, v katerih upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije, samostojno sprejemajo plane in programe za delo in razvoj organizacij in skupnosti. Planiranje je tedaj ustavna pravica in dolžnost delovnih ljudi in občanov. Omenjene plane in programe morajo delovni

ljudje usklajevati med seboj in z družbenimi plani družbenopolitične skupnosti. Tako zagotavljajo usklajevanje odnosov v celotni družbeni reprodukciji in usmerjanje celotnega materialnega in družbenega razvoja v skladu s skupnimi, na samoupravnih temeljnih določenimi cilji in interesi.

PLANSKI MEHANIZEM, politična ekonomija: element gospodarskega sistema, s pomočjo katerega se zavestno, neposredno in v naprej (ex ante) rešujejo družbenoekonomski problemi. Z zakonitim omejevanjem uspešnosti konkurenčnega tržnega mehanizma se vedno bolj krepi v plansko-tržnih oz. tržno-planskih gospodarskih sistemih. Nasprotno: tržni mehanizem plansko-tržni mehanizem.

Solidarnostno stanovanje?

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto je v Dolenjskem listu (1. 10. 1981) objavila javni poziv za zbiranje vlog za sestavitve prednostnih list upravičencev do solidarnostnih stanovanj.

Ker dosedanja prednostna lista preneha veljati, morajo zainteresirani upravičenci z dosedanje prednostne liste, v kolikor se hočejo uvrstiti na novo prednostno listo, ponovno vložiti vlogo z vsemi potrebnimi dokazili.

V naši delovni organizaciji lahko vse potrebne obrazce in pojasnila dobite v oddelku za družbeni standard pri tovarišici Vlasti Štangelj.

Vloge z vsemi potrebnimi dokazili je treba do 30. 10. 1981 oddati pri Vlasti Štangelj.

Dodatne informacije lahko dobite na tel. int. 85

Tik pred ciljem – razočaranje

S plavanjem so odplavale tudi možnosti za najboljšo uvrstitev

Na DŠI občine Novo mesto se naši ekipi nista udeležili tekmovanja v plavanju ter tako zapravili možnosti za osvojitve prvega mesta v moški in ženski ekipni konkurenci. Vreme, ki je letos precej ponagajalo organizatorju, saj je bilo tekmovanje zaradi dežja prestavljeno kar trikrat, je vplivalo tudi na to, da so nekatere naše plavalke in plavalci, ki so imeli lep namen sodelovati, izgubili voljo. Ker ekipa, ki ne sodeluje na tekmovanju vsaj s polovico udeležencev, ne dobi točk, smo ostali praznih rok in z vodečega prvega mesta v skupnem seštevku zdrsnili na 3. mesto v moški in na 2. mesto v ženski konkurenci.

Napake bo treba iskati v slabi organiziranosti in obveščeni, morda pa tudi kje drugje.

Slab vtis smo popravili 9. septembra 1981 z nastopom na atletskem tekmovanju, ki je bilo tudi v okviru DŠI. V obeh konkurencah smo osvojili prvo mesto, prav tako pa tudi v večini posameznih panog.

Žal opažamo premajhen interes in priliv mladih, predvsem v moški konkurenci, kar pa za ženske ne moremo trditi.

Rezultati:

Ženske (tek 60 m) – 1. Zepuhar Darja IMV, 9,3, 2. Udovč Andreja Pionir, 9,4, 3. Plut Ljuba, IMV 9,5, 6–7. Slak Silva, IMV, 10,5.

Inflacija raste

Julija se je tudi krivulja ameriške inflacije obrnila navzgor. Potrošniške cene so se povišale za povprečno 1,2 odstotka, medtem ko so maja in junija naraščale le za 0,7 odstotka. Stopnja inflacije v zadnjih dvanajstih mesecih je tako v ZDA preseгла desetico in se povzpela na 10,7 odstotka. Ni vzroka za zaskrbljenost, zagotavljajo ameriški gospodarstveniki, naši pa bi se ob taki stopnji že pošteno oddahnili.

400 m – 1. Novak Marjeta, Iskra, 1.14,0, 2. Starič Zvonka, Pionir, 1.14,3, 3. Pugelj Irena, Pionir, 1.16,5, 4. Benedik Vida, IMV, 1.16,6, 5. Rifelj Milena, IMV, 1.21,3, 7. Rifelj Vida, IMV, 1.24,2.

Skok v daljino – 1. Udvarc Martina, IMV, 397 cm, 2. Šmid Darinka, Novoles, 379 cm, 3. Kovačič Anica, Iskra, 368 cm, 7. Rupena Vladka, IMV 284 cm.

Štacija 4 x 60 m – 1. IMV, 37,7, 2. Pionir, 39,4, 3. Iskra, 39,9.

Ženske ekipno – 1. IMV, 163 točk, 2. Pionir, 156 točk, 3. Iskra, 147 točk.

Moški – 100 m – 1. Ladešič Borivoj, Krka, 12,1, 2. Bradac Jože, IMV, 12,3, 3. Pavlin Zvo-ne, IMV, 12,5.

1000 m – 1. Repe Marjan, Novoteks, 2,51,4, 2. Husič Hija-s, Cestno podjetje, 3,02,8, 3. Dragan Marjan, Krka, 3,07,8, 14. Kecojevič Ivan, IMV, 3,31,9, 18. Turk Mitja – odstopil.

Skok v daljino – 1. Štrumbelj Brane, IMV, 549 cm, 2. Šlajkovec Jože, Iskra, 545 cm, 3. Bajer Jani, Slovenijašport, 535 cm, 4. Zadnik Edo, IMV, 531 cm.

Štacija 4 x 100 m – 1. IMV, 49,9, 2. Krka, 50,1, 3. Pionir, 51,0.

Moški ekipno – 1. IMV, 187 točk, 2. Novoteks, 185 točk, 3. Krka, 176 točk.

BORIS VOVK

Bogata nahajališča premoga

Na območju Belega polja pri Mostarju so odkrili bogata ležišča rjavega kakovostnega premoga. Po raziskavah sodeč ga je na tem območju 90 milijonov ton, menijo pa, da ga je še več. Priprave za izkop so že v teku. Računajo, da bo novi rudnik pričel z delom najkasneje do konca leta 1985.

Delavske športne igre

Rezultati tekmovanja v tenisu, ki je bilo v Brežicah zadnje dni septembra.

Polfinale: Posavje – IMV 2 : 0

Gozdno gospodarstvo – Region 2 : 0

Finale: Gozdno gospodarstvo – Posavje 2 : 0

Za 3. mesto: IMV – Region 2 : 1

Končni vrstni red: 1. Gozdno gospodarstvo, 2. Posavje, 3. IMV, 4. Region itd.

Za IMV so nastopili: Lesar, Sečen in Vratarič.

ERNEST SEČEN
TOZD TAP Brežice

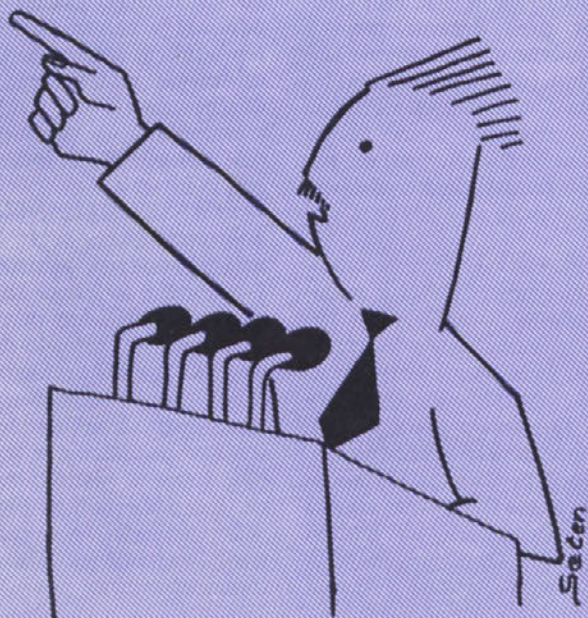
OD po republikah za lanskih 11 mesecev

Zvezna statistika je pred dnevi objavila enajstmesečne podatke lanskih osebnih dohodkov zaposlenih v družbenem sektorju. V Sloveniji so znašali povprečno 8636 dinarjev, na Hrvaškem 7858 din, v ožji Srbiji 6947 din, v Vojvodini 6925 din, v Bosni in Hercegovini 6574 din, v Črni gori 6531 din, v Makedoniji 5996 din in na Kosovu 5826 din.

Dopisujte v vaše in naše glasilo!

IMV KURIR izdaja delovna organizacija Industrija motornih vozil Novo mesto – Izhaja vsakih 14 dni v 6000 izvodih – Ureja uredniški odbor: Artur Galič, Simo Gogič, Majda Medved, Ernest Sečen, Jasna Šinkovec, Tomaž Vovk in Jože Zadel – Glavni in odgovorni urednik Simo Gogič – Uredništvo in uprava: Novo mesto, Zagrebška c. 18/20 – Grafična priprava: DITC Novo mesto, TOZD Dolenjski list, tisk: TOZD Tiskarna Novo mesto.

URA PRAVLJIC